

**სასამართლოს ინიციატივით ჩართული
საკვალდებულო მოწვევის მესამე პირები
(საქართველოსა და გერმანიის
ადმინისტრაციული სამართლის
მიდგომათა შედარებითი მიმოხილვა)**

I. შესავალი

მესამე პირები ადმინისტრაციული პროცესის მნიშვნელოვანი ინსტიტუტია¹. იგი საკმაოდ სპეციფიკური პროცესუალური საშუალებაა და მოქმედებს იმ პირების მიმართ, რომლებიც, მართალია, მხარეები არ არიან ადმინისტრაციული სამართალწარმოებისას, მაგრამ სასამართლოს მიერ საქმეზე მიღებული საბოლოო გადაწყვეტილება პირდაპირ და უშუალო გავლენას ახდენს მათ ინტერესებზე². აღსანიშნავია, რომ ადმინისტრაციული საქმის განმხილველ სასამართლოს საკუთარი ინიციატივით შეუძლია ჩართოს მესამე პირ(ებ)ი საქმის განხილვაში,³ განსხვავებით სამოქალაქო სამართალწარმოებისგან, რომელიც სასამართლოს ინიციატივით მესამე პირების საქმეში ჩაბმას არ ითვალისწინებს⁴. აღნიშნულ უფლებამოსილებას მას ინკვიზიციურობის პრინციპი ანიჭებს.⁵ გარდა იმისა, რომ საქმეში მესამე პირების მონაწილეობით სასამართლო ზოგავს დროს, აგრეთვე ხელს უწყობს საქმეზე სამართლიანი და სრულყოფილი გადაწყვეტილების მიღე-

* სულხან-საბა ორბელიანის უნივერსიტეტის დოქტორანტი, თბილისის სააპელაციო სასამართლოს მთავარი კონსულტანტი – მოსამართლის თანაშემწე. ORCID: 0009-0002-4549-9901.

¹ კოპალეიშვილი მ., სხირტლაძე ნ., ქარდავა ე., ტურავა პ., ადმინისტრაციული საპროცესო სამართლის სახელმძღვანელო, თბილისი, 2008, 230.

² ლილუაშვილი თ., ლილუაშვილი გ., ხრუსტალი ვ., ძლიერიშვილი ზ., საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო სამართალი, I ნაწ., თბილისი, 2014, 80.

³ იხ., საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის მე-4 და მე-19 მუხლები.

⁴ ვაჩაძე მ., თოდრია ი., ტურავა წკეპლაძე ნ. საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის კომენტარი, თბილისის, 2005, 62.

⁵ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2014 წლის 2 დეკემბრის გადაწყვეტილება Nბს-303-299 (კ-14); საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2019 წლის 17 იანვრის გადაწყვეტილება Nბს-905 (კ-18).

ბას⁶. პირველად დროის ეკონომიურობაზე ყურადღება ჯერ კიდევ XX საუკუნის 50-იან წლებში ევროპელმა ადმინისტრაციისტიებმა გაამახვილეს, კერძოდ, ბავარიის უმაღლესი ადმინისტრაციული სასამართლოს 1950 წლის 19 აპრილის გადაწყვეტილებით დასაბუთდა პროცესის ეკონომიურობის მიზნით ადმინისტრაციულ პროცესში მესამე პირთა მონაწილეობა.⁷ უნდა აღნიშნოს ისიც, რომ ადმინისტრაციულ პროცესში მესამე პირების მარტივ და სავალდებულო (აუცილებელ) ჩაბმას შორის საკანონმდებლო დონეზე განსხვავება პირველად 1953 წელს „სოციალური სასამართლოს შესახებ“ გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკის კანონში აისახა.⁸

კვლევის მიზანია, მიმოხილოს სავალდებულო მონაწილეობის მესამე პირებთან დაკავშირებით ქართული და გერმანული კანონმდებლობის მიდგომები, მათი საერთო და განმასხვავებელი ნიშნები. შედარებითსამართლებრივი კვლევის მეთოდოლოგიის საშუალებით ნაშრომში განიხილება ინსტიტუტის ძირითადი მახასიათებლები, სასამართლო პრაქტიკის ანალიზის თვალსაზრისით, უპირატესად გამოყენებულია „საჯარო რეესტრის შესახებ“ საქართველოს კანონიდან გამომდინარე დავებთან დაკავშირებით მიღებული სასამართლო გადაწყვეტილებები.

II. პირის იურიდიული ინტერესი საქმის განხილვაში მესამე პირად მონაწილეობისას

საქმის განხილვაში მესამე პირად მონაწილეობის მიზანია როგორც მისი სამართლებრივი ინტერესის დაცვა, ისე ადმინისტრაციული პროცესის ეკონომიურობა და სამართლებრივი უზრუნველყოფა.⁹ საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის მე-16 მუხლი ერთმანეთისაგან მიჯნავს მარტივი და სავალდებულო მონაწილეობის მესამე პირებს.¹⁰ კანონში ფორმულირებული ამ ორი მონაწილეობის მესამე პირებს შორის მთავარი განმასხვავებელი საქმისადმი მათი ინტერესია.¹¹ თუკი პირის მიმართ სასამართლოს მიერ მხოლოდ საერთო გადაწყვეტილება შეიძლება იქნეს გამოტანილი, მაშინ იგი საქმეში ერთვება სა-

⁶ კოპალეიშვილი მ., სხირტლაძე ნ., ქარდავა ე., ტურავა პ., ადმინისტრაციული საპროცესო სამართლის სახელმძღვანელო, თბილისი, 2008, 231.

⁷ იქვე, 237-238.

⁸ 234.

⁹ იხ., ნიკლაური ს., სასამართლოს მიერ ადმინისტრაციულ სამართალწარმოებაში ადმინისტრაციული ორგანოს მესამე პირად ჩაბმის მიზანშეწონილობის შეფასება, ჟურნ. „ორბელიანი“, N5, 2022, 127.

¹⁰ იხ., თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2016 წლის 26 თებერვლის განჩინება N3ბ/2108-15.

¹¹ იხ., თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2014 წლის 14 ივლისის განჩინება N3ბ/666-14.

სკ-ის მე-16 მუხლის მე-2 ნაწილის შესაბამისად, ანუ სავალდებულო მოწვევის მესამე პირად, რაც შინაარსობრივად საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსით გათვალისწინებულ დამოუკიდებელი სასარჩელო მოთხოვნით მესამე პირებს უტოლდება.¹² განსხვავება მათ შორის მხოლოდ ისაა, რომ სასკ-ით გათვალისწინებულ სავალდებულოდ ჩასართავ მესამე პირებს დამოუკიდებელი სასარჩელო მოთხოვნა არ გააჩნიათ. ამასთან, სასამართლოს მიერ მესამე პირად ჩაბმაზე უარი კერძო საჩივრით საჩივრდება, განსხვავებით საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსისგან, სადაც მესამე პირის საქმეში ჩაბმაზე უარის თქმის შესახებ სასამართლოს განჩინების გასაჩივრება მხოლოდ სასამართლოს საბოლოო გადაწყვეტილებასთან ერთად არის შესაძლებელი¹³. სასამართლო ვალდებულია თავისი განჩინებით დაასაბუთოს საქმეში მესამე პირის ჩაბმის/ჩაბმაზე უარის თქმის მოტივი.¹⁴ უნდა აღინიშნოს, რომ სასამართლოს მიერ დისკრეციული უფლებამოსილების ფარგლები, ყოველი კონკრეტული საქმის განხილვისას, მესამე პირების ჩაბმის საჭიროებიდან გამომდინარე უნდა დადგინდეს.¹⁵ ადმინისტრაციულ სამართალწარმოებაში ოფიციალობის პრინციპის გათვალისწინებით, სასამართლოს უფლებამოსილებასთან ერთად, პროცესუალური ვალდებულებაც აკისრია საქმის განხილვაში მესამე პირის ჩაბმის თაობაზე, რაც ადმინისტრაციულსამართლებრივი დავების თავისებურებებიდან გამომდინარეობს.¹⁶

ქართული კანონმდებლობის მსგავსად, გერმანული ადმინისტრაციული პროცესიც იცნობს საქმის განხილვაში მესამე პირთა ნებაყოფლობითი და სავალდებულო ჩაბმის სახეებს იმავე დათქმით. კერძოდ, თუ გადაწყვეტილება, რომელიც სასამართლომ უნდა მიიღოს, მითითებულ პირებზე სავარაუდოდ გავრცელდება, ანუ საერთო გადაწყვეტილება იქნება გამოტანილი, ეს პირები საქმის განხილვაში უნდა ჩაებან¹⁷.

ყურადღების მიღმა არ უნდა დარჩეს ის საკითხიც, რომ სასამართლო, ადმინისტრაციული წესით საქმის განხილვისას, ფაქტობრივი გარემოებების სრულყოფილი გამოკვლევისა და სავარაუდო მესამე პირების საქმესთან შემხებლობის განსაზღვრის შემდეგ, ვალდებულია დაადგინოს იმ პირთა წრე, რომლებსაც შეიძლება შეეხოს სასამართლო გადაწყვეტილება და მოიწვიოს

¹² საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 88-ე მუხლი.

¹³ იქვე, 90-ე მუხლის მე-2 ნაწილი.

¹⁴ ხუბუა გ., სამართლის თეორია, თბილისი, 2004, 160; ხუბუა გ., განმარტება *Contra Legem*, ჟურნ. „სამართლის მეთოდები“, N2, 2018, 13.

¹⁵ ციპელიუსი რ., იურიდიული მეთოდების მოძღვრება, ლ. თოთლაძის თარგმანი, მ. ტურავას რედაქტორობით, თბილისი, 2009, 47.

¹⁶ იხ., საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2018 წლის 22 თებერვლის განჩინება Nბს-1133-1127(კს-17).

¹⁷ იხ., Herbert G., *Administrative Justice in Europe, Report for Germany*, Leipzig, 2005.

ისინი საქმის განხილვაში შესაბამისი საპროცესო სტატუსით,¹⁸ თუმცა მხარეთა შორის ბალანსის დაცვას სამართლებრივი უზრუნველყოფისთვის უდიდესი მნიშვნელობა აქვს.¹⁹

თბილისის სააპელაციო სასამართლო განმარტავს, რომ პროცესში მესამე პირად მონევა არ ატარებს ზოგად ხასიათს და მიმართულია არა მოსარჩელის ან მოპასუხის ინტერესების, არამედ უშუალოდ იმ პირის სამართლებრივი ინტერესების დაცვისაკენ, რომელიც მონეველია მესამე პირის სტატუსით, რათა მას მიეცეს შესაძლებლობა, თავიდან აიცილოს არახელსაყრელი შედეგი, ანუ ის ზემოქმედება, რაც შესაძლოა დადგეს მიღებული გადაწყვეტილების საფუძველზე.²⁰ მიუხედავად იმისა, რომ საქმის განხილვის დაწყების მომენტისთვის კონკრეტული სუბიექტი არ არის საქმის მონაწილე მხარე, იგი თავიდანვე არის იმ სამართლებრივი ურთიერთობის მონაწილე, რომელზეც სასამართლოში მიმდინარეობს დავა.²¹ აღნიშნულიდან გამომდინარეობს დასკვნა, რომ საქმეში სავალდებულო მესამე პირად ჩაბმის ერთ-ერთი მიზანი იმ პირის იურიდიული ინტერესის დაცვაა, რომელიც საქმის განხილვაში უნდა ჩაერთოს.

ქართული კანონმდებლობის მსგავსად, გერმანული კანონმდებლობაც საქმეში მესამე პირის ჩართვას უკავშირებს მის იურიდიულ ინტერესს. რადგან სასამართლოს მიერ მიღებულმა გადაწყვეტილებამ შესაძლოა არსებითი გავლენა მოახდინოს ინტერესზე – გააუმჯობესოს ან გააუარესოს მისი სამართლებრივი/უფლებრივი მდგომარეობა.²² გერმანული კანონმდებლობის მიხედვით, არის შემთხვევები, როდესაც მესამე პირის მონაწილეობის გარეშე შეუძლებელია სასამართლო გადაწყვეტილების მიღება, რადგან იგი შეეხება არა მხოლოდ მოსარჩელისა და მოპასუხის ინტერესს, არამედ უშუალოდ მესამე პირს აკისრებს გარკვეულ ვალდებულებებს.²³ ამრიგად, გერმანულ კანონმდებლობაში მესამე პირის ინსტიტუტი ატარებს როგორც უფლების დაცვის, ისე საქმის სათანადოდ განხილვის უზრუნველყოფის გარანტიას.²⁴

¹⁸ იხ., ხარიტონაშვილი ნ., მესამე პირები სამოქალაქო პროცესში, თბილისი, 2017, 173.

¹⁹ Tsintsadze K., The Third Person Institute and Brief Review of the Gaps in the Administrative and Civil Procedural Law of Georgia Regarding This Institute, *European Scientific Journal*, Vol.13, No.28, 2017, 57.

²⁰ იხ., თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2016 წლის 26 თებერვლის განჩინება N3ბ/2108-15.

²¹ შდრ., კოპალეიშვილი მ., ტურავა პ., ხარშილაძე ი., ლორია ხ., გვარამაძე თ., ღვამიჩავა თ., ადმინისტრაციული საპროცესო სამართლის სახელმძღვანელო, თბილისი, 2018, 197.

²² Hohenlohe-Oehringen D.Z., The Principle of Effective Legal Protection in German Administrative Law, in: *The Principle of Effective Legal Protection in Administrative Law, A European comparison*, Edited by Z. Szente and K. Lachmayer, Routledge, 2016. 145-146.

²³ იქვე.

²⁴ იქვე, 147.

მესამე პირების ჩართულობა საკმაოდ მნიშვნელოვანია „საჯარო რეესტრის შესახებ“ საქართველოს კანონიდან გამომდინარე დავებშიც, რადგან ხშირია შემთხვევები, როდესაც მოსარჩელის მიერ მოთხოვნილია უძრავი ნივთის საკუთრების უფლების რეგისტრაციის შესახებ სსიპ საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოს გადაწყვეტილების ბათილად ცნობა, მომიჯნავე უძრავ ნივთთან არსებულ გადაფარვის/ზედდების ნაწილში²⁵. საკუთრების უფლების რეგისტრაციასთან დაკავშირებულ დავებში ერთმანეთს უპირისპირდება რამდენიმე დაინტერესებული მხარის უფლება. მით უფრო იმ შემთხვევაში, თუ საგნების რეალური მდგომარეობა და რეგისტრირებული მონაცემები არ არის თანხვედრაში ან/და ვლინდება უფლებათა დუბლირება ან პარალელიზმი, რის გამოც საკითხი საჭიროებს სიღრმისეულ კვლევას, თუ რომელ მხარეს აქვს უძრავ ნივთზე საკუთრების უფლების ფლობის უპირატესი სამართლებრივი საფუძველი.²⁶ შესაბამისად, სასამართლოს, სამართალურთიერთობის კონტროლის ფარგლებში, უჩნდება ვალდებულება, სრულყოფილად შეისწავლოს საქმის მასალები, ზედმინევით შეაფასოს ისინი, რათა არ იქნეს უგულვებლყოფილი დაინტერესებული მხარის მოწვევა საქმის განხილვაში.²⁷ მომიჯნავე უძრავი ნივთის მესაკუთრე ასეთ დავებში, როგორც წესი, სასკ-ის მე-16 მუხლის მე-2 ნაწილის შესაბამისად ერთვება/უნდა ჩაერთოს ხოლმე (თავისი იურიდიული ინტერესის ხელყოფის თავიდან აცილების მიზნით)²⁸.

ამრიგად, საქმეში მესამე პირად ჩაბმის მთავარი მახასიათებელი იმ სამართლებრივი ურთიერთობის მონაწილეობაა, რომელზეც საერთო გადაწყვეტილების მიღება არის შესაძლებელი და არა დამოუკიდებელი მოთხოვნის არსებობა²⁹. ამასთან, სავალდებულო მოწვევის მესამე პირებს, გერმანული კანონმდებლობის მსგავსად, უფლება აქვთ გაასაჩივრონ სასამართლოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილება, ანუ იგი სარგებლობს როგორც მოსარჩელის, ისე მოპასუხის უფლებებით.³⁰ პრაქტიკაში ხშირია შემთხვევები, როდესაც სწორედ ასეთი მესამე პირები ასაჩივრებენ გადაწყვეტილებას იმ მოტივით, რომ ისინი არიან იმ უძრავი ნივთის კეთილსინდისიერი შემძენნი, რომელიც სადავოდაა გამხდარი მოსარჩელის მიერ და მიიჩნევენ, რომ სახელმწიფო ორგანოების მიმართ

²⁵ „საჯარო რეესტრის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-11 მუხლის პირველი პუნქტის „ა“ ქვეპუნქტი და იმავე მუხლის მე-2 პუნქტი.

²⁶ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2013 წლის 28 თებერვლის განჩინება Nბს-367-363(კ-12).

²⁷ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2022 წლის 23 ივნისის გადაწყვეტილება Nბს-435(კ-20).

²⁸ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2022 წლის 11 მაისის გადაწყვეტილება Nბს-372 (3კ-20).

²⁹ ვაჩაძე მ., თოდრია ი., ტურავა პ., წკეპლაძე ნ., საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის კომენტარი, თბილისი, 2005, 64.

³⁰ იქვე, 66.

არსებული კანონიერი ნდობის ფარგლებში, არ უნდა გაუქმდეს მათი საკუთრების უფლება უძრავ ნივთზე³¹.

მნიშვნელოვანი საკითხია მესამე პირის ჩართულობის ეტაპის დადგენა საქმის განხილვაში. ქართული კანონმდებლობის მიხედვით, სასამართლო უფლებამოსილია საქმის განხილვაში დაინტერესებული მხარე მესამე პირად ჩააბას არა ნებისმიერ დროს, არამედ სასამართლოს მთავარი სხდომის დასრულებამდე პირველ³² და მეორე ინსტანციის სასამართლოებში³³, ხოლო საკასაციო ეტაპზე დაინტერესებული მხარე მხოლოდ იმ შემთხვევაში შეიძლება ჩაერთოს საქმეში მესამე პირად, თუ თანხმობას განაცხადებს და ამასთან, პრეტენზია არ გააჩნია ქვედა ინსტანციის სასამართლოების მიერ დადგენილ ფაქტებთან. ეს განპირობებულია საკასაციო სასამართლოს სამართლებრივი ბუნებით (იგი არაა ფაქტების დამდგენი სასამართლო)³⁴.

ქართული კანონმდებლობისგან განსხვავებით, გფრ-ის ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 65-ე მუხლის პირველ პუნქტში აღნიშნულია, რომ პროცესის საბოლოოდ დასრულებამდე ან ზედა ინსტანციის მიერ საქმის განხილვის დაწყებამდე, სასამართლოს შეუძლია მოიწვიოს სხვა პირები *ex officio* სტატუსით ან მათივე თხოვნით ჩართოს ისინი, ვის სამართლებრივ ინტერესებსაც განკარგულება ეხება³⁵. ამავე მუხლის მე-2 ნაწილის დათქმვაა, რომ, თუ მესამე პირი ერთვება სადავო სამართალურთიერთობებში იმიტომ, რომ მასზე შესაძლებელია სასამართლოს განკარგულების გავრცელება, იგი უნდა იქნეს მოწვეული³⁶. ამრიგად, ეს უკანასკნელი იმავე შინაარსს ატარებს, რასაც სასკ-ის მე-16 მუხლის მე-2 ნაწილი.

ამრიგად, გფრ-ის ადმინისტრაციული საპროცესო კანონმდებლობა საშუალებას იძლევა, საქმის განხილვის დასრულებამდე ან ზედა ინსტანციაში საქმის განხილვამდე მოიწვიოს დაინტერესებული მხარე მესამე პირად. მაშინ, როცა ქართული კანონმდებლობა მხოლოდ პირველ და მეორე ინსტანციის სასამართლოებში იძლევა შესაძლებლობას, სასამართლოს მთავარი სხდომის დასრულებამდე ჩართოს დაინტერესებული მხარე მესამე პირად, ხოლო საკასაციო ეტაპზე იმ შემთხვევაში, თუ თავად მესამე პირად ჩასართავი პირი განაცხადებს თანხმობას, ჩაებას საქმის განხილვაში და ამასთან, მას არანაირი პრეტენზია არ უნდა

³¹ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2022 წლის 28 ივნისის განჩინება Nბს-1358 (3კ-20).

³² საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის მე-16 მუხლის პირველი ნაწილი.

³³ იქვე, 34-ე მუხლის მე-2 ნაწილი.

³⁴ იქვე, 34¹-ე მუხლის პირველი ნაწილი.

³⁵ Code of Administrative Court Procedure of the Federal Republic of Germany, Art. 65.

³⁶ იქვე.

გააჩნდეს ქვედა ინსტანციის სასამართლოების მიერ დადგენილ ფაქტებთან³⁷. ერთ-ერთ საქმეში, იმის გათვალისწინებით, რომ დავაში ჩაბმული უნდა ყოფილიყვნენ მესამე პირები და ამასთან, იდგა მტკიცებულებების დამატებით გამოკვლევის საჭიროება, ხოლო საკასაციო სასამართლო თავად ვერ მიიღებდა გადაწყვეტილებას, საქმე შესაბამისი მითითებებით, უკან დაუბრუნდა იმავე სასამართლოს ხელახლა განსახილველად.³⁸

ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, შესაძლებელია გაკეთდეს დასკვნა, რომ ქართულ და გერმანულ კანონმდებლობას შორის განსხვავება მხოლოდ მესამე პირების ჩართვის ეტაპებშია, სხვა მხრივ, შინაარსობრივად მათ შორის განსხვავება არ არის.

III. საქმეზე მართებული გადაწყვეტილების მიღება და პროცესის მონაწილეთა ინტერესის დაცვა

საქმის განხილვაში მესამე პირების ჩართულობის ერთ-ერთი უმთავრესი მიზანი საქმეზე მართებული გადაწყვეტილების მიღებაა. გერმანული კანონმდებლობის მიხედვით, იმ შემთხვევაში, თუ სავალდებულო მესამე პირს საქმეში არ ჩართავენ, უდიდეს პროცედურულ ხარვეზად მიიჩნევა და მესამე პირს ანიჭებს უფლებას, მოითხოვოს გადაწყვეტილების ბათილად ცნობა და საკითხის ხელახალი განხილვა³⁹. გერმანული კანონმდებლობის დათქმას ეხმაურება საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ერთ-ერთი განჩინება საქმეზე, რომელშიც საკითხი ეხებოდა მოსარჩელის მოთხოვნას, სასამართლოს საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოსთვის დაევალებინა, უძრავი ნივთების რეესტრში საკუთრების უფლება მოსარჩელის სასარგებლოდ დაერეგისტრირებინა ისეთ უძრავ ქონებაზე, რომლის მესაკუთრეც, საკუთრებაზე უფლების დამდგენი დოკუმენტისა და უფლების რეგისტრაციის შესახებ გადაწყვეტილების მიხედვით, იყო მესამე პირი (სასკ-ის 16.1) და რომლის კანონიერება მხარეთა მიერ სადავოდ არ იყო გამხდარი. პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ მოსარჩელის მოთხოვნა დაკმაყოფილდა. აღნიშნული გადაწყვეტილება გასაჩივრდა უძრავი ნივთის მესაკუთრე მესამე პირის (სასკ. 16.1) მიერ, რომელმაც მოითხოვა გადაწყვეტი-

³⁷ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2023 წლის 20 თებერვლის განჩინება Nბს-1009 (2კ-22); საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2022 წლის 13 ივლისის განჩინება Nბს-1040 (3კ-20); საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2021 წლის 16 სექტემბრის განჩინება Nბს-477 (კ-21).

³⁸ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციული და სხვა კატეგორიის საქმეთა პალატის 2003 წლის 18 ივლისის განჩინება N3გ-ად-147-კ-03.

³⁹ Code of Administrative Court Procedure of the Federal Republic of Germany, Arts. 65-66.

ლების გაუქმება. სააპელაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ აღნიშნული პირი სადავო სამართალურთიერთობის მონაწილე საერთოდ არ იყო (რადგან იგი საქმის განხილვაში ჩაერთო სასკ-ის მე-16 მუხლის პირველი ნაწილის შესაბამისად) და არც მის ინტერესებს შეიძლება შეხებოდა სასამართლოს გადაწყვეტილება. შესაბამისად, მას საერთოდ არ გააჩნდა მხარის უფლებამოსილება, მით უფრო გაესაჩივრებინა პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილება. აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით საკასაციო სასამართლომ განმარტა, რომ მესამე პირად ჩასაბმელი პირის სტატუსის განსაზღვრა სასამართლოს პრეროგატივაა,⁴⁰ რაც უგულებელყო სააპელაციო სასამართლომ. შესაბამისად, საკასაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ სასამართლო გადაწყვეტილება გავლენას ნამდვილად ახდენდა მესამე პირის საკუთრების უფლებაზე, შესაბამისად, იგი მიჩნეულ იქნა იმ სამართალურთიერთობის მონაწილედ, რომლის თაობაზეც სასამართლოს მიერ მხოლოდ საერთო გადაწყვეტილების გამოტანა იყო შესაძლებელი. აღნიშნულიდან გამომდინარე, შეიცვალა აღნიშნული მესამე პირის სტატუსი სასკ-ის მე-16 მუხლის მე-2 ნაწილის შესაბამისად და მიეცა შესაძლებლობა, საქმის განხილვაში მონაწილეობა მიეღო აქტიური ჩართულობით, ხოლო სასამართლო გადაწყვეტილების გასაჩივრების გზით კი – დაეცვა საკუთარი უფლებები და კანონიერი ინტერესები⁴¹.

ამრიგად, ქართული კანონმდებლობის მიხედვით, მესამე პირის (სასკ-ის მე-16 მუხლის პირველი ნაწილის შესაბამისად ჩართული) ან სავარაუდო მესამე პირის მიერ სრულიად შესაძლებელია სადავო გახდეს ის საკითხი, რომ იგი საქმის განხილვაში სათანადოდ არ მონაწილეობდა. ამასთან, მას უფლება აქვს, საქმის განხილვაში ჩართვასთან ერთად მოითხოვოს საქმის ფაქტობრივი გარემოებების სრულყოფილი შესწავლა/შეფასება და მართებული გადაწყვეტილების მიღება.

სწორედ მესამე პირთა სამართლებრივი ინტერესის დაცვის მიზნის⁴² მიღწევას ემსახურება ადმინისტრაციულ პროცესში მესამე პირთა მონაწილეს ინსტიტუტი. საკასაციო სასამართლო ერთ-ერთ განჩინებაში განმარტავს, რომ მესამე პირებს მინიჭებული აქვთ უდიდესი შესაძლებლობა, დაიცვან თავიანთი კერძო, სუბიექტური ინტერესები და შეძლონ მათი რეალიზება ადმინისტრაციული პროცესის ფარგლებში. ისინი იმდენად მჭიდროდ არიან დაკავშირებულნი სადავო სამართალურთიერთობასთან, რომ სასამართლოს მიერ დავის გადაწყვეტის შედეგად მიღებული გადაწყვეტილება გავლენას ახდენს ამ ურთიერთობასთან და-

⁴⁰ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2018 წლის 20 სექტემბრის განჩინება №ს-585-585(კს-18).

⁴¹ იქვე.

⁴² Wagner A., *Interpretation, Law and the Construction of Meaning*, Springer, 2007, 22.

კავშირებულ, კანონით დაცულ მათ უფლებებსა და ინტერესებზე⁴³. შესაბამისად, მათი ჩაბმის გარეშე შეუძლებელია მიღებულ იქნეს მართებული გადაწყვეტილება. ამრიგად, მესამე პირის სავალდებულო მონვევის წინაპირობის გარკვევა ხდება პირის დავაში არა აბსტრაქტული, არამედ რეალური, კანონით დაცული, პატივსა და ინტერესის დადგენით⁴⁴.

გარდა იმისა, რომ მესამე პირის საქმის განხილვაში მონაწილეობის გარეშე შეუძლებელია საქმეზე მართებული გადაწყვეტილების მიღება, იგი შესაძლოა გადაწყვეტილების გაუქმების საფუძველიც იყოს, რაც თავად მესამე პირის სასამართლოსთვის მიმართვის უფლებიდან გამომდინარეობს. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატამ ერთ-ერთ განჩინებაში მესამე პირის ინსტიტუტთან დაკავშირებით მოიხმო ევროსასამართლოს განმარტება, რომლის თანახმად, კონვენციის მე-6 მუხლის პირველი პუნქტი ყველას ანიჭებს უფლებას, აღძრას სასამართლოს წინაშე მის უფლებებსა თუ ვალდებულებებთან დაკავშირებული ნებისმიერი საჩივარი.⁴⁵ მიუხედავად იმისა, რომ სასამართლო ხელმისაწვდომობის უფლება არ არის აბსოლუტური და შესაძლებელია იყოს შეზღუდვის საგანი, ვინაიდან თავისი სამართლებრივი ბუნებით მოითხოვს სახელმწიფოს მხრიდან მონესრიგებას, გამოყენებული შეზღუდვა არ უნდა იყოს იმგვარი ხასიათის, რომ საკუთრივ უფლების არსი დაირღვეს.⁴⁶

ამრიგად, როგორც ქართული, ისე გერმანული კანონმდებლობის მიხედვით, იმ შემთხვევაში თუ სავალდებულო მონვევის მესამე პირი არ იქნება ჩართული საქმის განხილვაში, შესაძლებელია დადგეს უკვე მიღებული გადაწყვეტილების გაუქმების საჭიროება, რადგან შინაარსობრივად აღნიშნული ინსტიტუტი უდიდესი დატვირთვის მატარებელია.

IV. დასკვნა

ქართული და გერმანული კანონმდებლობის მიხედვის მესამე პირის ინსტიტუტის შედარებითსამართლებრივი კვლევის საფუძველზე უნდა ითქვას, ადმინისტრაციულ პროცესში მესამე პირთა მონაწილეობა, ერთი მხრივ, სასამართლოს მხრიდან საქმის ყოველმხრივი განხილვასა და მესამე პირთა სამართლებრივი ინტერესების დაცვას უზრუნველყოფს, მეორე მხრივ კი – მიზ-

⁴³ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2018 წლის 22 თებერვლის განჩინება Nბს-1133-1127(კს-17).

⁴⁴ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2018 წლის 20 სექტემბრის განჩინება Nბს-585-585(კს-18).

⁴⁵ *Philis v. Greece* [ECtHR], App. Nos. 12750/87; 13780/88; 14003/88, 27 August 1991.

⁴⁶ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2015 წლის 29 სექტემბრის განჩინება Nბს-500-493(3კ-კს-15).

ნადისახავს სამართლებრივ უზრუნველყოფასა და პროცესის ეკონომიურობის შენარჩუნებას. საქმის განხილვაში მესამე პირად მონვევის დროს სასამართლოები თავიდან იცილებენ ახალი დავის წარმოშობის შესაძლებლობას იმავე მხარეებს შორის (იცვლება მხოლოდ მათი საპროცესო სტატუსი) და იმავე დავის საგანზე.

ამასთან, უნდა აღინიშნოს, რომ ქართულ კანონმდებლობა თითქმის გერმანული მოდელის ანალოგია, თუმცა გერმანული კანონმდებლობა მესამე პირების ჩართვის ეტაპების ნაწილში მეტად ლიბერალურია და არ ადგენს შეზღუდვებს მათ ჩაბმასთან მიმართებით, გარდა იმ დათქმისა, რომ ზედა ინსტანციის სასამართლოში საქმის განხილვის დაწყებამდე უნდა მოხდეს მათი ჩართვა საქმის განხილვაში, რაც ხელს უწყობს საქმის ფაქტობრივი გარემოებების სრულფასოვან შესწავლას და საქმეზე მართებული გადაწყვეტილების მიღებას. შესაბამისად, მცირდება ანდა სრულად გამოირიცხება ახალი დავის წამოწყების ალბათობა, განსხვავებით ქართული კანონმდებლობისგან, რომელიც, მართალია, ერთმნიშვნელოვან დათქმას არ აწესებს მესამე პირის ჩართულობასთან დაკავშირებით, მაგრამ ფრაზით – „სასამართლოს მთავარი სხდომის დასრულებამდე“ – გარკვეულ შეზღუდვას ადგენს. იმ შემთხვევაში, თუ კონკრეტული საქმის განხილვის დროს სასამართლოს მხრიდან ზედმინევენით არ მოხდება საქმის მასალების შესწავლა/გამოკვლევა, მტკიცებულებების სრულყოფილი შეფასება, ზედა ინსტანციების სასამართლოების მხრიდან ქვედა ინსტანციის სასამართლოების მიერ მიღებული გადაწყვეტილებების სიღრმისეული გადახედვა, თუ არ იქნება გამოვლენილი და ჩართული თითოეული მესამე პირი მათი შესაბამისი საპროცესო სტატუსით საქმის განხილვაში, გარდა იმისა, რომ საქმეზე მართებული გადაწყვეტილების მიღება ვერ მოხერხდება, აუცილებლად დადგება უკვე მიღებული გადაწყვეტილების ბათილად ცნობის მოთხოვნის საკითხი საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 421-ე მუხლის პირველი ნაწილისა და 422-ე მუხლის პირველი ნაწილის „გ“ ქვეპუნქტის შესაბამისად, ახლად აღმოჩენილი გარემოებების გამოვლენის მოტივით, რამაც შესაძლოა გამოიწვიოს კანონიერ ძალაში შესული გადაწყვეტილების გაუქმებაც. შესაბამისად, ის პერიოდი რომელიც სასამართლოს მხრიდან თავდაპირველი საქმის განხილვას დაეთმო ფუჭად იქნება ჩავლილი, რაც ისედაც გადატვირთული სასამართლო სისტემისთვის კიდევ უფრო დიდი პრობლემაა და თავის მხრივ, ეწინააღმდეგება სწრაფი და ეფექტიანი მართლმსაჯულების პრინციპს.